

رۆلی توێژهری کۆمه‌لایهتی له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان له قوتابخانه ناحکومیهکان

ت: محمد یوسف محمود

ریکهوتی وه‌رگرنتی ره‌زانه‌ندی توێژینه‌وه: 2024/4/15

پوخته:

له ریگه‌ی گرتنه‌به‌ری میتۆدی چۆنایه‌تی و ئه‌نجامدانی (11) چاوپێکه‌وتنی نیمچه‌کراوه، ئهم توێژینه‌وه‌یه هه‌ولیداوه تیشک ب‌خاته سه‌ر رۆلی توێژه‌ری کۆمه‌لایه‌تی له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان له قوتابخانه ناحکومیه‌کان. له ریگه‌ی چه‌ند پرسیاریکی سه‌رمکی توێژینه‌وه‌که که تاجه‌ند توێژه‌ر رۆل ده‌گه‌ڕێ له قوتابخانه ناحکومیه‌کان؟ تا چه‌ند شار‌م‌زای ئهو هه‌نگاوه زانستیان‌ه‌ن که بۆ چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان ده‌گه‌ڕێته‌به‌ر؟ ئهو به‌ربه‌ستانه‌ی چین که دینه به‌رده‌م توێژه‌ر له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان؟ له توێژینه‌وه‌که ئه‌وه به‌ده‌رکه‌وت که راسته توێژه‌ران رۆلیکی کارا ده‌گه‌ڕێن له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانی قوتابیان. به‌شیک له توێژه‌ران ئهو هه‌نگاوه‌یه که ده‌یگه‌رنه به‌ر بۆ چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان زانستی نین، به‌شیکی زو‌ریشی هه‌نگاوه‌کانی چاره‌سه‌رکردنی کێشه به‌شیه‌یه‌کی زانستی و ریک و پیک په‌یره‌وه ده‌کهن. به‌کێکتر له ئه‌نجامه‌کان ئه‌وه‌یه که‌وا چه‌ندین به‌ربه‌ست هه‌یه له‌به‌رده‌م توێژه‌ران له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیان، وه‌ک به‌شیک له خیزانی قوتابیه‌کان هاوکاری توێژه‌ر و قوتابخانه نین له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ی قوتابیه‌کان، هه‌روه‌ها هه‌ستیاربوونی کێشه‌کان که کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ناو‌زراندنی خیزانه‌کان به‌ربه‌ستن له‌به‌رده‌م توێژه‌ران له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کان. به‌ربه‌ستیکتر له به‌رده‌م توێژه‌ران ده‌سته‌ی کارگه‌ری و سیسته‌می کارکردنی قوتابخانه‌که‌یه که ریگه‌ له‌به‌رده‌م شیوازی کارکردنی توێژه‌ر و شیوازی چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانی قوتابیان.

پیشه‌کی

قوتابخانه یه‌کیکه له‌وه‌ کهناله‌ گه‌ڕینگانه‌ی که هه‌له‌ده‌سته‌ی به‌ په‌روه‌مه‌کردن و فیرکردنی خویندکاران. له ریگه‌ی قوتابخانه‌که‌وه تاک به‌ کۆمه‌لایه‌تی ده‌بیت و فیری به‌ها و داب و نه‌ریته‌کانی ناو کۆمه‌لگا ده‌بیت. هه‌روه‌ها قوتابخانه ئه‌هله‌یه‌کان که له ماوه‌یه‌کی نزیکدا توانی جینگه‌ی خۆی بکاته‌وه له کۆمه‌لگدا و بووه جینگه‌ی سه‌رنجی دایک و باوکان. ئه‌ویش له ریگه‌ی سیسته‌می خویندنی جیاواز و دروستکردنی ژینگه‌یه‌کی گونجاو و پێشکه‌شکردنی خزمه‌تگوزاریه‌کی سه‌رده‌میانه. یه‌کێک له خزمه‌تگوزاریه هه‌ره‌ گه‌ڕینگه‌کان توێژه‌رانی کۆمه‌لایه‌تین له قوتابخانه ئه‌هله‌یه‌کان.

رۆلی توێژه‌رانی کۆمه‌لایه‌تی قوتابخانه له چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانی خویندکاراندا، تادیت دانپندانان و گه‌رنگی زیاتر به‌ده‌سته‌هێنیت. توێژه‌رانی کۆمه‌لایه‌تی قوتابخانه‌کان له قوتابخانه ئه‌هله‌یه‌کان رۆلیکی فره‌لایه‌نه ده‌گه‌ڕێن، که خزمه‌تگوزاری راسته‌وخۆ بۆ خویندکاران، هاوکاری له‌گه‌ڵ په‌روه‌مه‌کاران و خیزانه‌کان، و داکوکیکردن له گۆرانکاریه سیسته‌ماتیکیه‌کان له‌خۆده‌گه‌ڕیت (Garcia et al., 2020). توێژه‌رانی کۆمه‌لایه‌تی قوتابخانه رۆلی گه‌ڕینگ ده‌گه‌ڕێن له‌سه‌ر خوشگوزرانی قوتابیان و له که‌مه‌کردنه‌وه‌ی ئاسته‌نگه راسته‌وخۆکان له‌سه‌ر قوتابیان (Thompson & Lee, 2020). به تایبه‌تی فشاری ئه‌کادیمی

دهتوانیت بینه هوی هستکردن به ناتهرای و دلهر اوکی لهنیو خویندکاراندا، نهمهش کاریگری لهسه باشیونی گشتیان دهبیت. دهستیهردانی پیشومهخته و میکانیزمهکانی پشتگیری چالاکانه که لهلایین توئزهرانی کومه لایهتی قوتابخانه کانهوه جیهجی دهکرین دهتوانن پهرسهندن کیشهکانی خویندکاران کم بکنهوه و بهشداری نهکادیمی بهرز بکنهوه (Jackson & Rodriguez, 2017). قوتابخانه نههلپیهکان که به قهبارهی پولهکانیان بچووکتر و مهنهجی تاییهتمند ناسراون، بهرگریان نییه لهی تهحدایه کومه لایهتی-سوزداربانهی که رووبهرووی خویندکاران دهبنهوه (Brown & Johnson, 2021). له کاتیکدا نهم دامهزراوانه سوودی نوازه پیشکش دهکن، بهلام رووبهرووی پرسهکانی وهک فشاری نهکادیمی، گوشهگیری کومه لایهتی، و چاوهروانییه خیزانییهکان دهبنهوه (Jones & Smith, 2019). بهم شیویه، رولی توئزهرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان دهبینه شتیکی سههکی له پیشکشکردنی پشتیوانی و دهستیهردانی پیویست بو چارسهکردنی نهم تهحدایانه به شیویهکی کاریگر (Adams et al., 2020).

مهوادی کیشهکانی خویندکاران لهناو قوتابخانه نههلپیهکان فراوانه، له فشاری نهکادیمیوه تا کیشه کومه لایهتی خیزانییهکان، فشاری دهروونی و سوزداری، کبیرکینی نیوان خویندکاران (Wang & Chen, 2018).

گهشتکردن بهی تهحدایانهی که خویندکاران لهناو ژینگه پهرودهیهکاندا رووبهروویان دهبیتهوه، داوای ریپازیکی سیستماتیک و سههچاوهاره. بو نهوهی به شیویهکی کاریگر نهم کیشانه چارسهه بکن، زورچار پهرودهکاران پابهندن به کومه لایهتی ههنگای ستاندارد که بو دهستنیشانکردن، شیکردنهوه و چارسهکردنی کیشهکانی خویندکاران به شیویهکی گشتگیر دارپژراوه. نهم ههنگاوانه وهک چوارچیویهک بو پهرودهکاران کاردهکن که پهیرهوی لیکهکن، رینماییمان دهکن له ریگی پرۆسهی چارسهکردنی کیشهکانهوه له ههمان کاتدا سههچاوه بهردهستهکان بهکاردههینن بو پشتگیریکردنی خویندکاران به شیویهکی کاریگر. به پابهندبوون بهم ریپازه پیکهاتهاده و بهکارهینانی سامانی سههچاوهکانی لهبهردهستیاندا، پهرودهکاران دهتوانن ژینگهکی پشتیوانیکه پهروده بکن که لهبار بیت بو سههکوتنی نهکادیمی و خوشگوزهرانی گشتی خویندکاران. لهم باسهدا، نهم ههنگاوه ستانداردهکان دهکولینهوه که بهشداری له چارسهکردنی کیشهکانی خویندکاران و چون پهرودهکاران دهتوانن سههچاوهکان یهکبخهکن بو بهرزکردنهوهی کاریگری دهستیهردانهکانیان.

گرینگی نهم توئزینهوهیه دهگهزیتهوه بو ههبوونی ژمارهکی زوری قوتابخانه ناحکومیهکان. تیگهیشتن له گرینگی رولی توئزهری کومه لایهتی له قوتابخانهکان به تاییهت له چارسهکردنی نهم کیشه سههردهمیانهی که رووبهرووی قوتابیان دهبنهوه. روونکردنهوهی نهم ههنگاوه زانستهیهکانی که بهکاردههینریت به مههستی چارسهکردنی کیشهی قوتابیان. دهرخ توئزهر لهم توئزینهوهیهده ههولدهدات گرینگی توئزهر له قوتابخانه ناحکومیهکان تیبگات، له ههمانکاتدا ههولی سههلماندنی نهوه دههات که چهنده توئزهر ههنگاوه زانستهیهکان بهکاردههینریت بو چارسهکردنی کیشهی قوتابیان وردتر بلین:

- تاچهند توئزهری کومه لایهتی رول دهگیریت له چارسهکردنی نهم کیشانهی که رووبهرووی قوتابیان دهبنهوه؟
- نایه توئزهر بهریگهیهکی زانستی ههولی چارسهکردنی کیشهی قوتابیان داوه؟
- نهم بهرستهانهی چین که دینه بهردم توئزهر له چارسهکردنی کیشهی قوتابیان؟

نده بیاتی پیشوو:

له بواری پسرورده بییدا، توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان و مک هاوپهیمانیکی گرنگ له چار سه سرکردنی نهو تهحه دایه فره لایه نانهی که خویندکاران روو بهروویان ده بیتهوه، خزمهت دهکن. توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه رولئیکی سه رهکی دهگیرن له چار سه سرکردنی نهو کیشه جور او جورانهی که خویندکاران روو بهروویان ده بنهوه. نهو پنداچوونهویه ورد ده بیتهوه له لیکولینهوهی رولی توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه له چار سه سرکردنی کیشهکان، پشکنینی ههنگاوه ستانداردهکان که له چار سه سرکردنی کیشهکانی خویندکاراندا بهکار دههینرین، و لیکولینهوه لهو بهر بهستانهی که لهه ههولهدا روو بهروویان ده بیتهوه.

رولی توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه له چار سه سرکردنی کیشهکان:

توئیزینهوهکان جهخت له سه سر رولی فره لایه نهی توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان دهکنهوه وهک چار سه سرکردنی کیشهکان له ژینگه ی پسرورده دا. بهپتی توئیزینهوهیهکی کیلی و رهینز (۲۰۱۹)، توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان پینگهیهکی ناوازمیان هیه بو چار سه سرکردنی ناستهنگه نهکادیمی، کومه لایهتی، سوزداری و رهفتاریهکانی خویندکاران له ریگه ی روانگهیهکی گشتگیر و هاوبه شهوه. توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان به سوودوه رگرتن له شار مزایی خویان له ههلسهنگاندن، دهستیه مردان و داکوکیکردن، چار سه سرکهان بو دابینکردنی پنداویستیه تاکه که سییهکانی خویندکاران دهگورن، بههیزکردنیان بو تیهپه اندنی بهر بهستانهکان و گهیشتن به توانا تهواو مکانیان.

ههنگاوهکانی چار سه سرکردنی کیشهکانی خویندکاران:

ههلسهنگاندن و ناسینهوه: توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه به نهجامدانی ههلسهنگاندنی ورد دهست پندهکن بو دهستیشانکردنی نهو خویندکارانهی که تهوشی کیشه دهین. نهه رهنگه کوبونهوهی تاکه که سی، چاودیزیکردن و هاوکاری لهگه ل ماموستایان و دایک و باوکان بو کۆکردنهوهی زانیاری په یهوندیدار لهخۆبگریت. (Allen-Meares, Montgomery, & Kim, 2013)

پلاندانانی دهستیه مردان: به پشتبهستن به ههلسهنگاندنهکه، توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه پلانی دهستیه مردانی که سی داده برژن که بهپتی پنداویستیهکانی هه خویندکاریک بیت. نهو پلانا نه لهوانهیه کوبونهوهکانی راویژکاری، چار سه سری گروپی، رهوانهکردن بو سهرچاوه دهرمکیهکان، یان جیه جیکردنی بهرنامهکانی بنه مادار به قوتابخانه لهخۆ بگرن-Allen (Allen-Meares, Montgomery, & Kim, 2013).

هاوکاری و داکوکیکردن: توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان له نزیکهوه هاوکاری ماموستایان، کارگیران و لایه نه په یهوندیدارمهکانی تر دهکن بو جیه جیکردنی پلانهکانی دهستیه مردان به شویهیهکی کاریگه ر. نهوان داکوکی له مافهکانی خویندکاران دهکن و دلنیا دهین لهوهی که خزمهتگوزاری پشتگیری پنبویست لهناو قوتابخانه و کومه لگادا پیشکesh دهکریت (Kelly & Raines, 2019).

چاودیزی و ههلسهنگاندن: چاودیزی و ههلسهنگاندنی بهر دهوام زور گرنه بو ههلسهنگاندنی کاریگه ریهی دهستیه مردانهکان و نهجامدانی ریخهستنی پنبویست. توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانهکان بههواداچوون بو پیشکeshوتنی خویندکاران دهکن، فیدباک له لایه نه په یهوندیدارمهکانهوه کۆدهکنهوه، و ستراتیژییهکانی دهستیه مردان بهپتی پنبویست دهگونجینن (Kelly & Raines, 2019).

بههواداچوون و پشتگیری: تهنا نهت دوا ی دهستیه مردانهکانی سه رهتایی، توئیزمرانی کومه لایهتی قوتابخانه پشتگیری بهر دهوام پیشکesh به خویندکاران و خیزانهکانیان دهکن. نهه لهوانهیه کوبونهوهکانی بههواداچوون، کوبونهوهکانی راویژکاری زیاده،

تیرو تهسهل روونده کرینهوه و مامهله لهگهڵ کۆمهڵێک بابتهی جیاوازا دهکهن له میانهی شیکردنهوهی میاندا (boyatzis, 1998:27).
 ئهو زانیاریانهی که لهم توێژینهوهیدا بهکار هینراون و شیکراونهتوه له رینگهی چاوپیکهوتنی نیمچه ریکخراو کۆکراونهتوه،
 که یهکێکه له نامرازهکانی بۆ کۆکردنهوهی زانیاری و له زۆربهی توێژینهوهی چۆنایهتیدا بهکار دههینرێت. (DiCicco, Barbara, Benjamin, 2006).
 (۱۱) چاوپیکهوتن لهگهڵ (۸) توێژهر و (۳) بهریوههر له (۳) قوتابخانهی جیاوازا بوون.
 گرینگترین ئهو پرسیارانهی که ئاراستهیه بهشداربووان کراون لهم توێژینهوهیدا، (۱) رۆل و گرینگهی توێژهر له چارمهسهرکردنی
 کیشهی قوتابیان له قوتابخانهکهن، (۲) ئهو ههنگاوه چهن که توێژهر بهکاریدههینیت له چارمهسهرکردنی کیشهی قوتابیان، (۳)
 ئهو بهربهستانه چهن که دیته بهردهم توێژهر له کاتی چارمهسهرکردنی کیشهی قوتابیان.

نموونهی ئهم توێژینهوه به شیوهی نمونهی مهبهستدار و مرگراوه. یهکهکانی توێژینهوه لهسهه بنههای ئهوه ههلهدهبژێردرین که
 پهیوهندی راستهوخۆیان به به پرسیارهیهی توێژینهوهکه ههبنیت. لهم چوارچۆیهیدا نمونهی توێژینهوهکه به شیوهیهکی مهبهستدار
 له (۸) توێژهر و (۳) بهریوههر له (۳) قوتابخانهی جیاوازا و مرگراوه. توێژهرهکان به مهبهستی لیکۆلینهوه له شیوازی
 چارمهسهرکردنی کهسهکان. ههروهها چاوپیکهوتنی بهریوههرهکان به مهبهستی دلنیاپوهنهیه له رۆلی توێژهر له
 چارمهسهرکردنی کیشهکان. ئهو شوینانهی که چاوپیکهوتنیان تیدا ئهجامدراوه بیکهاتوه له قوتابخانهکان. چاوپیکهوتنهکان له
 نیوان ۱۰ بۆ ۲۰ خولهک بوو. دوا و مرگرتنی رهامهندی بهشداربووان، چاوپیکهوتنهکان به شیوهی دهنگی تۆمارکران.
 تهکنیکی شیکردنهوهی باس و مک تهکنیکی گونجاو بهکار هینراوه بۆ شیکردنهوهی زانیاریه تۆمارکراوهکان. پاش نووسینهوهی
 ههموو چاوپیکهوتنهکان، پرۆسهی کۆکردنیان بۆ ئهجامدراوه و ئهو باسه سهههکیانه دیاریکراون که له زۆرینهی
 چاوپیکهوتنهکان دووباره بوونهتوه و سهرنجی توێژهریان راکیشاوه.

شیکردنهوهی داتاگان

له ئهجامی داتا زانیاری کۆکراوه سهی باسی سهههکی دهرکهوتن که بوونهته چهقی شیکردنهوهی ئهم توێژینهوهیه. ئهوانیش
 بریتین له ۱. گرینگهی توێژهر له قوتابخانه، ۲. ههنگاوهکانی چارمهسهرکردنی کیشهی قوتابیان، ۳. باسکردنی چهند کهسهیک. له
 رینگهی ئهم سهی باسهدا ههلهدههین چوارچۆیهی ئهجامهکانی ئهم توێژینهوهیه بهخهیرهوه و گرینگهی رۆلی توێژهر له
 چارمهسهرکردنی کیشهی قوتابیان بپشان بههین.

۱. گرینگهی توێژهر له قوتابخانه:

توێژهری کۆمهڵایهتی قوتابخانه بپشیهکی راهینراوه که کۆمهڵێک خزمهتگوزاری له چوارچۆیهی پهروهردهبیدا بپشکesh
 دهکات بۆ پشتگیریکردنی سهههوتنی ئهکادیمی خۆیندکاران، گهشهپێدانی کۆمهڵایهتی و خوشگوزهرانی گشتی. توێژهرانی
 کۆمهڵایهتی قوتابخانهکان به شیوهیهکی گشتی توێژهری کۆمهڵایهتی مۆلتهپێدراو یان پروانهمدارن که راهینانی تایبهتمهندیان
 ههیه له چارمهسهرکردنی ئهو تهحهدايه ناوانهیه که روهبرووی خۆیندکاران دهبنهوه له قوتابخانهکاندا (Akos 2004). رۆلی
 سهههکی ئهوان هاوکاریکردنه لهگهڵ خۆیندکاران، خیزانهکان، پهروهردهکاران و سههههکانی کۆمهڵگا بۆ چارمهسهرکردنی
 هۆکاره کۆمهڵایهتی، سۆزداری، رهفتاری و ژینگهیه جیاوازا که رهنهگه کاریگهرییان ههبنیت لهسهه توانای فیرخوازا بۆ
 فیربوون و گهشهکردن. وهک داکۆکیکارانی هیللی پشسهوه بۆ خوشگوزهرانی خۆیندکاران. به هاوکاری لهگهڵ خۆیندکاران،
 خیزانهکان، پهروهردهکاران و لایهنه پهیوهندیدار ماکانی کۆمهڵگا، توێژهرانی کۆمهڵایهتی قوتابخانه ئیکۆسیستهمیکی پشتیوانی

دروست دهکن که خویندکاران دتوانن له رووی ئەکادیمی، کۆمه لایهتی و سۆزدار بیهوه گهشه بکن. بویه ههولدههین له رینگهی دوو ورده باسدا تیشکی بخهینه سه؛

1.1 رۆلی توێژەر له قوتابخانه

پراکتیک و بهرپرسیاریهکانی توێژهرانی کۆمه لایهتی له قوتابخانه نههلییهکان چهندین رۆلی بهر فراوان لهخۆدهگریت، راولێزرکاری پهروه دهی، دهستپهردانی قهیران، بهریوهبردنی کهیس، و داکوکیکردن له مافی خویندکاران (Gockel & Burton, 2015).

توێژهری کۆمه لایهتی له قوتابخانهکان دتوانن رۆلیکی سههرمی بگین له چارهسهرکردنی کیشهی قوتابیان. ئهوان راستهوخۆ کار دهکن لهگهڵ قوتابیان و ئهوه کیشهی رووبهرووی قوتابیان دابنهوه له رووی کۆمه لایهتی، زانستی، سۆزدار. توێژهران رۆلیکی گرینگ دهگین له هاوکاری کردنی قوتابیان و خیزانهکان. بۆ نمونه توێژهر (B) له بهکێک له قوتابخانهکان دهئیت:

“رۆلیکی باشی ههیه له چارهسهرکردنی کیشهکان، له دۆزینهوهی کیشهکان، ههملایهین دهررونی قوتابیان ئارام بن. له رینگهی پیدانی رینمای چارهسهرکردنی کیشه گرفتیان یان ههملایهتیکی تایبهت، تایبهت ئهوه قوتابیان له دایک و باوکیان لیک جیاپهوهتهوه، ئیش کردن لهسه ئهوه کهیسانه که سههرمکین به وردی بۆ ئهوهی لهیهی دهررونی ئهوه قوتابیان له بهر چاو بگری و کارکردن لهسه لایهتی رهفتاری”

ههروهها توێژهر (C) سهبارت به رۆلی توێژهر له بهکێک له قوتابخانهکان دهئیت:

“توێژهران رۆلیکی زۆر زۆر گرینگان ههیه له ناوهندهکانی پهروه ده و فیرکردن، بهراستی ئهوهی توێژهر له ئەکادیمی دهخینی و و دیت لهناو مهکتب پراکتیس دهکا زۆر زۆر مهیمه له کهسهکی که کهرگیری بی یان ئەکادیمی بابته بی یانی ئهوانه زیاتر گرینگ به لایهتی خویان دهن. گرینگ به ههلسوکوت و رهفتار و گری دهررونیهکان و کیشه کۆمه لایهتیهکانی تهلهبهی نادن، لویه ئهرکی توێژهر زۆر گرینگه بتوانی بالانسی لایهتی پهروه دهی و لایهتی دهررونی قوتابی رابگریتن، لویه به رای من یانی مهفروزه له ههملایهتی تهلهبهی زۆر زیاتر له 2 توێژهری ههبینتن.

بهریوهبه (A) باس له گرینگ رۆلی توێژهر دهکات و دهئیت:

“من وهک بهریوهبهی ئامادهی، بهلێ رۆلی توێژهر زۆر زۆر گرینگه له قوتابخانه، له بهر ئهوهی رۆلیکی زۆر کارایان ههیه وهک بلین داکوکیکهرن بۆ قوتابیان، پشتگیری و دیفاعیکی زۆر له قوتابیان دهکن له ههموو لایهتیکهوه، ئهوهنده متمانه له نیوان توێژهر و قوتابی دروست دهی، لهوانهیه ئهوه متمانه که به توێژهر که دهی ئهوهنده متمانه به داکو بای نابی، به برادرهکانی خویان نهی لهوانهیه بتوانی دلێ خوی بۆ ئهوه توێژهره بکاتهوه به تایبهتی ئهوه توێژهره ئیش لهسه ئهوه کهیسانه بکات”

ئهوهی وهک دهر نهجامیک پنی گهیشتن لیرهدا توێژهران و بهریوهبهرمان جهخت له گرینگ له بوونی توێژهر و رۆلی توێژهر دهکهنهوه له قوتابخانه. وهک داکوکیکاریک پشتگیری قوتابیان دهکن ههولدههین ژینگهیهکی تهندرست برهخسین له قوتابخانهدا تاکو بتوانن ههست به ئارامی بکن. توێژهران رۆلیکی گرینگ دهگین له هاوکاری کردنی لایهتی دهررونی قوتابیان

له ههمانکاتدا بهریو بهر (B) سهبارت به پیشکه شکر دنی خزمهتگوزاری توژمر دهلیت:

“توژمر به رای من نهگەر روونی بکهینهوه خهمخوره نینسانی خهمخوریش نهویه هەر کیشهک ههیی چار سهبری دهکات، کاتهک نهتو خهمخوری نو بهرام بهر مهکت نهوا دلای خوی بو ت دهکاتهوه، جیاوازی ههیه لهوهی لهگهل نهوهی نهمن بهریو بهرم تلهبهکه دلای خوی ناکاتهوه بو من له بهر نهوهی نهمن قوتهکی نیداریم ههیه، دهتر سیت بهس که دهزانی توژمر کیشهکهی بو چار سهبر دهکات بوی باس دهکات”

به پیتی وتهکانی توژمر و بهریو بهر یهکنیک له گرینگترین خزمهتگوزاریهکان که توژمران پیشکشی دهکن، گوینگرن بو قوتابیان بو کیشهی قوتابیان نهویه کهوا توژمران کیشهی قوتابیان دهستنیشان دهکن و ههلهدهن له ریگهی جیاوازی نه کیشهانه روونبکه نهوه بو قوتابیان و رینمایان بکن. له چهن دین ریگهوه رینمای قوتابیان دهکن تاکو کیشهکانیان کهم بکه نهوه و بنبری بکن، وهک رینمایکردن، چیرۆک، سیمینار، ناموژگار یکردن.

۲. ههنگاوهکانی چار سهبر کردنی کیشه له لایهنی توژهری قوتابخانه:

چار سهبر کردنی نهو کیشه فره لایهانهی که رووبهرووی قوتابیان دهبنهوه، لایهنیکی سهبرهکییه بو پهروهر دهکردنی ژینگهیهکی فیروونی پالپشت و لهبار لهناو دامهزراوه پهروهر دهبییهکان. به داننان بهو پیدایستی و نالوزییه جوراوجورانهی که خویندکاران رووبهروویان دهبیتهوه، قوتابخانهکان ههلهدهن ستراتیژی کاریگەر جیهجی بکن بو کهم کردنهوهی کیشهکان و پیشخستی خوشگوزهرانی گشتیان، که ریبارزیکی سیستماتیکه که نامانجی دهستنیشانکردن و شیکردنهوه و چار سهبر کردنی نهو پرسه جیاوازییه که رووبهرووی خویندکاران دهبنهوه. لهه باسهدا، نیمه قوول دهبنهوه له ههنگاوه بنههتییهکان که پیکهاتوون له پرۆسهی چار سهبر کردنی کیشهکانی خویندکاران، روونکردنهوهی گرنگی ههه قوناغیک و تیشک خسته سهبر رۆلی بهکو مایان له پهروهر دهکردنی ژینگهیهکی پهروهر دهیی گشتگیر.

۱.۲ دۆزینهوه، دهستنیشانکردنی کیشه:

ههنگاوی یهکهم بو چار سهبر کردنی کیشهکانی خویندکار بریتیه له دهستنیشانکردن و ناسینی نهو کیشهانهی که رووبهروویان دهبیتهوه. نهههش لهوانهیه بریتی بیت له گوینگرنتی چالاکانه له خویندکاران و چاودیری کردنی رهفتار مهکانیان و بهشدار یکردن له پهیههندییهکی کراوه لهگهلایان. زور گرنگه ژینگهیهکی سهلامهت و پشتیوانی دروست بکریت که خویندکاران ههست به ناسووهیی بکن له دهبرینی نیگهرا نییهکانیان بهی ترس له حوکمدان بهسهریان. توژینهوهکان پشینیاری نهوه دهکن که ناسینهوهی پیشومهخته و ناسینهوهی کیشهکانی خویندکاران زور گرنگه بو دهستیوهردان له کاتی خویدا (Tolan, Henry,

Schoeny, Lovegrove, & Nichols, 2014).

نامراز مهکانی وهک ههلهسهنگاندنی رهفتار، راپرسی و پرۆتوکۆلی چاودیری بهکار بهینه بو ناسینهوهی نهو خویندکارانهی که مهترسی کیشهی نهکادیمی، رهفتار، یان سۆزدار ییان لهسهره (Stormont, Reinke, & Herman, 2011). ههروهک توژهر (A) باسی لیوهدهکات و دهلیت:

“سههتا سههههه بهو مامۆستایانه دهه که له ریگهی فۆرمی ههلهسههههنگاندن بو دیار یکردنی نهو قوتابیانهی که لهناو پۆلدا پیویستیان به گونجان ههیه له پۆلهکههه ههروهه نهو قوتابیانهی ناستی زانستیان لاوازه، کاتیک دهچه پۆلی بو سیمینار نهو کات دهتوانم قوتابیه شازمهکان دهست نیشان بکه له نیستادا ۷ قوتابی شازم ههیه”

هروه ها توژر (G) سهبارت به دستنیشانکردنی کیشه دلایت:

“له چند ریگهیک کیشه ددورینهوه، له ریگه ی ناردنی ماموستایهک، له ریگه ی سیمیناراتمهوه، له ریگه ی گفتوگوه لهگهلیانم له کاتی بهتالدا، له ریگه ی تروه نمونه یهکیک له قوتابیهکان هاتوته لام و کیشهکهم چارسهسر کردوه باسی کردوه و هاوریکهشی هیناوتته لام وه یهکیک له قوتابیهکانم کیشهکی ههجوو چارسهسر کرد و پاشان روژیک هات و گوتی ماموستا ئهوش کیشه ههیه هاوریکهشی هینایه لام شتیکی زور جوان بوو گوتی سیهی به ماموستای بکه کیشهی منی چارسهسر کردوو و نیتوش چارسهسرهکات یانی یهک لهوانه بنهمای توژره ی متمانهیه”

توژره (D) باس له دستنیشانکردنی کیشه دهکات و دلایت:

“کیشه بو کیشه فمرق دهکات کیشه ههیه قوتابی به خوی دینه کمان ئهوه ههستی پندهکمین قوتابیهکه بانگ دهکمین، کیشه ههیه له ریگه ی دایک و باوکهره باس دهکمن ههیه له ریگه ی ماموستاوه، داک و بابیهکان مهسلهن دهرینن کورمهکمان له ماری گورایه. جاریویه ههستی پندهکهم که بهتهنیه بانگی دهکهم، که دینه کنیشمان موسته عیله بلنن یهکسهسر ئهتو لو بهتهنیه له کونهوه پیدادیم له کام مهکتبه هاتی چند برادهرت ههیه غیر موباشر دهبی لهجوی بچم ئهگهر داتام نهبی ناتانم باسی هیچ بکه لهگهلی لهوانیه کیشهکه ئی مائی بی”

۲.۲ ههلسهنگاندن و شیکاری:

ئهجامدانی ههلسهنگاندنی گشتگیر بو تیگهپشتن له هۆکاره بنهرتیهکان و هۆکاره بهشداربووهکانی کیشهکانی خویندکاران (Gresham, 2016). چوارچوویهکی سیستمی پشتیوانی بهکاربهینه بو کۆکردنهوی زانیاری و شیکردنهوی پیداوئیستیهکانی خویندکار له سهراسهری لایهنی ئهکادیمی، رهفتار و کومه لایهتی-ههستیاردادا (Sugai & Horner, 2009). هۆکاره ژینگهیی، خیزانییهکان، کولتووری و تاکهکهسییهکان لهبهرچاو بگرن که رنگه کاریگهریان ههیهت لهسهر رهفتار و خویشگوزهرانی خویندکاران (Bronfenbrenner, 1979). ههروهک توژره (C) سهبارت به ههلسهنگاندن بو کیشهکان دلایت:

“یهکهم شت ئهمن قسهی لهگهر تهلهبهکهی دهکهم بزانه چ بووه سهببهی ئهوشتهی چ بووه زور جار ئهوه بهخوی سهبب نهبووه کهسی تر ههیه لهگهلی یان ئهوان شهریان پی فرۆشتیه یان قسهکی ناشرینی پی گوترایه که لهوهی لی دهکولیهوه، سکان دهکهم بزانه مهوزوعهکه کوه چ بووه له کوی روی دایه کوروی دایه کئ بهشدار بووه لهگهلی”

هروه ها توژره (D) سهبارت به ههلسهنگاندن بو کیشهکان دلایت:

“مهرحلهی یهکهم زانیاریان لهسهر کۆدهکهیهوه، ئهگهر ئهمن نهزانم هۆکارهکی چیه ئهمن کور دهزانم چارسهسرهکی لهتو دابنیم، بو نمونه قوتابی ههیه دهلی موبایلم نیه دوا داک و باب دهلی ماموستا ئهوه دوو موبایلی ههیه بهلام پنی نالیم که کورمهکت به منی گوتیه موبایلم نیه”

به پی و تهکانی توژهران و بهریو بهر مکان دهگه یمن بهوی کهوا بهکیکتیر له ههنگاو هکانی چار سه کردنی کیشهکان نهویه کهوا زور جار توژهران بهبی همماهنگی خهزانهکان و دهستهی کارگیری ناتوانن ههموو کیشهکان چار سه بر بکن و دهستان بگات به ههموو شتیک، به هوی نهوی که ههس بهک له قوتابیان له ژینگهیهکی جیاوازا دا هاتوون و کهوتونهته ژیر ورده کلتوری جیاوازی خیزانهکان.

۴.۲ ههلسهنگاندن و داخستنی کهیسهکان:

ئههه نهو شوینهیه که تو سهیری پتسهکوتنی قوتابیهکه دهکیت. نایا پتسهکوتن بهرمو ئامانجه دامهزراوهکان بهدهست دههینن؟ نایا بو ارگهلیک ههس که پیویسته بگوردرین؟ نایا شیوازی چار سه کردنهکه کار دهکات؟ ئههه پرۆسهیهکی بهردهوامه که پیویسته بهکار بهینریت بو دیار یکردنی نهوی که نایا پیویسته گورانکاری له پرۆسهی چار سه کردندا بکریت. کۆتاییهینان به داخستنی یان کۆتایی هاتنی پهیمهندی چار سه بریهکه نامازهیه. به شیوهیهکی نایدیال، کۆتاییهینان کاتیک پروودات که قوتابی و چار سه کرر ریکدهکهون که ئامانجهکانی چار سه کردن بهدی هینراون و خزمهتگوزارییهکان پیویستیان نهماوه. ههروهک توژهر (D) سهبارت به داخستنی کهیسهکان دهلئیت:

“کهیسهکان جیاوازه، کهیس ههیه به مانگهکی، کهیس ههیه به بهک روژی، کهیس ههیه ههتا ئیستا دامان نهخستیه تلهبهکه لیرهش نهمایه روشنیه، کهیسهکه به کراوهی مایه و چار سه نهکرایه ههموو ههولی خوشمان بهباشی دابه”

توژهر (F) باس له داخستنی کهیسهکان دهکات و دهلئیت:

“ئهو کاته کهیس دادمخری که تلهبهمان بانگ کردوه کیشهکهمان بو دهستنیشان کردوه وه چار سه بهکهمان پیی داوه، ۱۵ روژ ۱۰ روژ ههفتهیهک بینیمانه ئهو شهخسه ئهو کیشهیهی نهماوه بانگمان کردوه بهردهوام چاودیریمان کردوه قسهی لهگهڵ دهکهینهوه که کیشهیهی نهما ئهوه چار سه بوو، بهلام ئههه که کهیسیشمان داخست نابی بهدوا داچونی لهبو نهکین و بلئین تهواو روی، دهبی ئههه بهردهوام چاودیری ئهو کهیسه بکهینهوه ناوه مانگی جار هک ههفتهی جار هک ۵ روژ جار هک، ئهوانه دهبی چاوا کراوه بین و ههنگاو به ههنگاو لهگهلی بین”

ههروهها توژهر (B) سهبارت به داخستنی کهیسهکان دهلئیت:

“ههندهک کهیس ههمل بووه تهواو بهس ئهتوو چاودیرییهکی ووردی دهکهی، تلهبه ههیه ئهتو پیویسته دايم لهگهری بی راسته کیشهکه چار سه بووه بهس دهبی ئهتوو لهگهلی بی و رینمای بهی”

ههلسهنگاندن و داخستنی کهیسهکان بهشیکن له ههنگاو هکانی چار سه کردنی کیشهی قوتابیان. ئهه دوو ههنگاوه له کاتیک ئههجامدهری که توژهر ههست دهکات رینمایهکانی کاریگهری باشی کردوه له قوتابیهکه و بارودوخی، دواتر ههلهدهستی به ههلسهنگاندنیک گشتی بو قوتابیهکه و دواتر کهیسهکه دادمخریت. ههروهک له وهی توژهر مهکانهوه روونبوتهوه کهوا بهشیک لهو کهیسهکانه له دوا داخستنی پیویستی به به چاودیری ههیه.

۵.۲. بهره‌سته‌کانی بهره‌دهم توژره له چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی قوتابیان:

توژهرانی کومه‌لایهتی له شوننه په‌روم‌دهیه‌کان رۆلنکی گرنگ ده‌گیرن له چاره‌سه‌رکردنی ئەو ته‌حه‌دایه جۆراوجۆر و ئالۆزانە‌ی که رووبه‌رووی خویندکاران ده‌بنه‌وه. به‌لام زۆر جار کاریگه‌رییان له چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کانی خویندکاران به‌هۆی ناسته‌نگی جۆراوجۆر مه‌وه که ریگری له هه‌ول‌ه‌کانیان ده‌کهن، ریگری لیده‌کریت (L. Trotter, 2015) تیگه‌یشتن له‌م بهره‌سته‌نه‌ی زۆر گرنه‌گه بۆ په‌رپه‌یدانی ستره‌اتیه‌یه‌کان بۆ بهره‌رکردنه‌وه‌ی توانای توژهرانی کومه‌لایهتی بۆ پشت‌گیریکردنی کاریگه‌رانه‌ی خویندکاران. له‌م توژه‌ینه‌وه‌یه‌دا، ئیمه هه‌ندیک له بهره‌سته‌سه‌رکه‌یه‌کان ده‌کوئینه‌وه که رووبه‌رووی توژهرانی کومه‌لایهتی ده‌بنه‌وه له چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کانی خویندکاران، به‌سه‌ودوم‌گرتن له به‌لگه‌ی توژه‌ینه‌وه بۆ تیشک خسته‌سه‌ر کاریگه‌ری و کاریگه‌ریه‌کانیان بۆ پراکتیک (M. Cividanes et al, 2018). هه‌روه‌ک توژهر (A) ده‌لێت:

“من خۆم هه‌ول‌مداوه ب‌توانم خزمه‌ت به‌ قوتابی بکه‌م، به‌لام بهره‌سته‌که به‌ ده‌رجه‌یه‌ک ژماره‌ زۆری ته‌له‌به‌، فریا نه‌که‌وه‌ی و جیاوازی قوناخه‌کان، بۆ نمونه‌ ۷ و ۹ زۆر لێک جیاوازه، پێویستی به‌ کارکردنی زۆر جیاواز هه‌یه، بۆیه فریا ناکه‌وه‌ی له‌به‌ر زۆری ژماره‌ ئه‌وه‌ی که زۆریش بهره‌سته‌ لێره‌ سیسته‌میک نییه‌ بۆ پله‌به‌ندی گه‌رفته‌کان، بۆ نمونه‌ ته‌له‌به‌ک له‌ ژووره‌وه‌ پیده‌کانه‌ی ماموستا راوانی ئیره‌ ده‌کات. ره‌نگه‌ بهره‌سته‌ی تریش سیاسه‌ت و مملانیی ئیداره‌، ئیداری. ئه‌مه‌ش یانی هه‌نگاوی توژهر گه‌وره‌ ده‌کات، هه‌نگاوی توژهر بچووک نه‌کات ئه‌مه‌ ته‌ئسیری زۆر زۆره‌ بێگومان”

له‌ ریگه‌ی وته‌کانی ئەم توژهره‌ بۆمان رووندیه‌یه‌وه‌ که‌وا چه‌ندین بهره‌سته‌ هه‌یه‌ له‌ چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کانی قوتابیان. یه‌کێک له‌ بهره‌سته‌نه‌ بوونی زۆری قوتابی له‌ قوتابخانه‌کان و که‌می بوونی توژهره‌ وه‌ک پێویست نیه‌ ئه‌مه‌ش روونه‌ که‌ توژهریک ناتوانی به‌ته‌نها ب‌توانی فریای هه‌موو قوتابه‌یه‌کان و کیشه‌کان بکه‌وی. یه‌کێکتر له‌ بهره‌سته‌کان ئه‌وه‌یه‌ که‌وا توژهره‌ نازادی ره‌های نیه‌ له‌ بریاردان به‌سه‌ر که‌یه‌سه‌کان و هه‌یج که‌یه‌سێک به‌ نه‌هینی نامینێته‌وه‌ و پێویسته‌ ده‌سته‌ی کارگیری لێی ناگاداربن له‌ کاتیکدا نه‌هینی پاریزی یه‌کێکه‌ له‌ بنه‌ما هه‌ره‌ سه‌رکه‌یه‌کانی توژهری قوتابخانه‌ به‌ مه‌به‌ستی پاراستنی قوتابیان. بۆ ئەم مه‌به‌سته‌ش به‌ریوه‌به‌ر (C) ده‌لێت:

“ده‌بی پالپه‌ستی توژهره‌ بین و رینه‌مای بکه‌مین ده‌بیت هاریکاریه‌کی باش هه‌بیت له‌ نیوان ده‌سته‌ی کارگیری و توژهره‌دا، مدیره‌که‌ زۆر رۆل ده‌بینی له‌ دانی رۆل و ئه‌رک و قورسای به‌ توژهره‌که‌”

یه‌کێک له‌ بهره‌سته‌ کاریگه‌ر مه‌کان بریتیه‌ له‌ خیزان و ژینگه‌که‌ی و بارودۆخی ژبانی قوتابیان. له‌ به‌شیک له‌ ریگریه‌کانی بهره‌ده‌م چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کان نه‌بوونی هه‌ماهه‌نگی له‌ نیوان خیزان و قوتابخانه‌دا، به‌شیکیان خیزانه‌کان جیا‌بوونه‌ته‌وه‌ یاخود که‌مه‌تر خه‌من به‌رامبه‌ر به‌ مندا‌له‌کانیان. هه‌روه‌ک به‌ریوه‌به‌ر (A) باسی لێوه‌ده‌کات و ده‌لێت:

“جاریوا هه‌یه‌ خیزان لێک ترازایه‌ یان له‌کن داکیتی یان له‌کن بابیتی وه‌ زۆر به‌باشی ته‌عامول له‌گه‌ڵ ئەو قوتابه‌یه‌ی کرایه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی یان له‌ کن داکیتی یان له‌ کن داکیتی و لایه‌کی فه‌رمۆش کرایه‌م، لێره‌ ته‌عویز کرایه‌، جاریوا به‌ قوتابه‌یه‌که‌ زۆر زۆر باشه‌ دایک و بابه‌کان زۆر توندن به‌لام ته‌له‌به‌کان باشترن”

هروه‌ها به‌یومبر (C) دربار‌ی به‌یست له‌ب‌دم چاره‌س‌کردنی کیشه ده‌ل‌ت:

“به‌رای من تا ناستیکی باش چاره‌س‌ر کراوه، هندیک کیشه تغیا پیوستی به شیایوی قوتابی نیه له قوتابخانه‌دا، پیوهندی به مالمه هیه پیوهندی به گرفتگی خیزانیوه هیه هندیک شت هیه نیمه ناتوانین توخنی کهوین. گرینگی له‌میدایه بتوانی چون هاوکار بیت بو نه‌وی له کیشه‌کان تیگات، ده‌بیت قوتابخانه بکات به نارامگه بو‌ی. چون بتوانین کاریگه‌ریه خیزانیوه‌کان کم بکه‌ینه‌وه، واقیعه‌تی نه‌و کیشه‌نی رووده‌دا له ناو خیزاندا چون سه‌یری بکات، نه‌وش زیاتر له‌س‌ر شار‌م‌زای تو‌یز‌م‌که ده‌وستیت.

لیره‌دا نه‌ومان بو رووند‌بیت‌ه‌وه که خیزانه‌کان رولیکی زور گرینگ ده‌گیرن له پرۆسه‌ی په‌رومه‌ده و هاوکاری‌کردنی قوتابخانه‌کان تا‌کو به شیوه‌یه‌کی هم‌ماهنگ کار بکه‌ن له‌س‌ر نه‌و کیشه و به‌یستانه‌ی که رووبه‌رووی مندال‌ه‌کانیان ده‌بنه‌وه. خیزانه‌کان گرینگن بو ره‌خساندن‌ی ژینگه‌یه‌کی پشت‌گیر و تندرست، له هم‌ان‌کات‌دا به پیچه‌وانه‌کشی راسته هه‌روه‌ک له‌وته‌ی به‌یومبران و تو‌یز‌م‌رانی قوتابخانه‌کاندا روون‌وت‌ه‌وه.

۳. خسته‌رووی چهند که‌یس‌یک:

-قوتابی‌ه‌کی ته‌م‌ن ۱۷ سالان، یه‌ک‌یک له قوتابی‌ه‌ه‌ره زیره‌که‌کان بو له قوتابخانه. دوا‌ی نه‌وی به‌ه‌وی رووداو‌یکه‌وه خوش‌که‌ه‌ی له‌ب‌ر چاوی سوتا و دوا‌ی ماوه‌یه‌کی زور مانه‌وه‌ی له ژیان کوچی کرد و نه‌مش کاریگه‌ریه‌کی زوری له‌س‌ر قوتابی‌ه‌که جیه‌ب‌شت به جوریک نه‌یتوانی له کوتای پولی قوتابخانه ده‌ب‌ج‌یت. قوتابی‌ه‌که به شیوه‌یه‌کی خراب گوراو لایه‌نی ده‌روونی قوتابی تی‌ک‌چوو. نه‌م که‌یسه وه‌ک خوی به کراوه‌یی ماوه‌ت‌ه‌وه له‌ب‌ر نه‌وی قوتابی‌ه‌که قوتابخانه‌ه‌کی جیه‌ب‌شت بو قوتابخانه‌یه‌ک‌یت‌ر.

-قوتابی‌ه‌کی کچی ته‌م‌ن ۱۶ سالان. دوا‌ی نه‌وی که دایک و باوکی ده‌رونه‌ه‌مه‌ره نه‌م قوتابی‌ه‌ه‌رواته لای تو‌یز‌م‌ری قوتابخانه و به گریانه‌وه باسی رووداو‌ه‌کان ده‌کات و ده‌ل‌ت که‌وا له مندالی‌ه‌وه خزمیکی خوی ده‌ست‌ریژی کرد‌ته‌ه‌س‌ری به شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام تا نه‌و کاته‌ی خزمه‌که‌ی ژبانی هاوس‌ری پی‌که‌ینه‌وه و وازی لیه‌ینه‌وه. دوا‌ی نه‌وش که دایک و باوکی روشتون بو سه‌فه‌ر خزمه‌که‌ی داوا‌ی نه‌وی کرده‌ه‌وا بیت له مالی نه‌وان به‌یینه‌وه. قوتابی‌ه‌که‌ش هه‌موو رووداو‌ه‌کانی پشه‌وت‌ری به‌ب‌یر‌دا‌ه‌ات‌وت‌ه‌وه و نه‌مش وایکرده‌ه‌ست به ترسیکی زور بکات و زور بگریت. دوا‌ی نه‌وی که تو‌یز‌م‌ر به‌مه‌ی زانیوه کاری له‌س‌ر کرده‌وه و ریبه‌مای‌کرده‌وه که ده‌بی به هه‌موو شیوه‌ک خوی بیاریزیت، لئی نزیک نه‌ب‌یت‌ه‌وه. تو‌یز‌م‌ر که نه‌وشی روون‌کرده‌وه که ناتوانی ته‌داخولی که‌یسه‌ی له‌م جوره بکات و قسه‌له‌گه‌ل خیزانی نه‌م مندال‌ه‌ بکات نه‌مش به‌ه‌وی دروست‌بوونی مه‌ترسی له‌س‌ر ژبانی مندال‌ه‌که و خودی تو‌یز‌م‌ر که به هوی نه‌وی که خیزانه‌کان زور عه‌شایه‌ربوونه و نه‌گه‌ری کوشتنی قوتابی‌ه‌که و مه‌ترسی بو‌س‌ر ژبانی تو‌یز‌م‌ر که هیه. نه‌م که‌یسه به کراوه‌ی ماوه‌ت‌ه‌وه له‌ب‌ر نه‌وی تو‌یز‌م‌ر نه‌یتوانیوه خیزانی قوتابی لئ ناگادار بکاته‌وه به هوی مه‌ترسیه‌کان بو‌س‌ر قوتابی و خودی تو‌یز‌م‌ر که‌ش.

-قوتابی‌ه‌کی کچی ته‌م‌ن ۱۳ سالان، ده‌ستی کرده‌بو به برینی ده‌ستی به‌ه‌قفو و موس. دوا‌ی لیک‌ولینه‌وه له‌لایه‌ن تو‌یز‌م‌ری قوتابخانه بو‌ی ده‌رکه‌وت که ۳ سال له‌مه‌وب‌ر له‌لایه‌ن خزمیکی نزیکی هه‌والی نه‌وه دراه که ده‌ست‌ریژی بکاته‌س‌ری. دوا‌ی کارکردنی بو‌ ماوه‌ی چهند مانگیکی تو‌یز‌م‌ر و هه‌والدان و چاود‌یر‌یک‌ردنی چری تو‌یز‌م‌ر بو‌س‌ر که‌یسه‌که و و‌مرگرتنی چهندین جله‌سه‌له‌لایه‌ن تو‌یز‌م‌روه قوتابی‌ه‌که حالی نیستای زور باش و دورکه‌وت‌ت‌ه‌وه له‌ نازاردانی خوی و بیرکرده‌وه له‌وه‌ی که چی رووبداوه. نه‌م که‌یسه دوا‌ی چاود‌یر‌یه‌کی باشی تو‌یز‌م‌ر داخراوه و چاره‌س‌ر کراوه.

دهه نجام:

به گشتی دمتوانین بلینن کهوا گرینگى رۆلى تويزه رانى قوتابخانهکان سەلمیندرا له رینگه ی ئه و چاوپیکهتن و کهیسانه ی که هه من روونه که کاریگه ریی تويزه رانى کۆمه لایه تی قوتابخانه له چاره سهر کردنی کیشهکانی خویندکاران پشت به توانای ئه وان دهه ستنیت بۆ بهر ئه و بهردنی ئه م بهر به ستانه و جیهه جیکردنی ده ستیو مر دانهکانی به لگه دار که به پنی پنداویستییه ناوازه مکانی هه ر خویندکاریک دار ئیزراون. به په رمپیدانی هاوکاری، داکوکیکردن له گورانکاری سیستماتیکی، و پیشخستنی هوشیاری له پرسهکانی ته ندروستی دهروونی، تويزه رانى کۆمه لایه تی دمتوانن به شدارییهکی بهر چاوه بکه ن له دروستکردنی ژینگه یهکی په روه رده یی پشتیوان و گشتگیر که هه موو خویندکاران بتوانن گه شه بکه ن. رۆلى تويزه رانى کۆمه لایه تی قوتابخانه له چاره سهر کردنی کیشهکانی خویندکاراندا شتیکی هه تمییه رۆلیکی کارا ده گیرن له به هاناچوونی قوتابیان و چاره سهر کردنی کیشهکانیان. هه روه ها تويزه مران خزمه تگوزاری زۆر گرینگ پیشکەش ده که ن بۆ خویندکاران که گوینگر یکی باشن بۆ قوتابیان و نه نیه یکانیان به پاریزراوی ده مینیته وه بۆیه قوتابیان دمتوانن متمانە به تويزه مران بکه ن باس له کیشهکانیان بک [ه ن له کاتیکیدا به شتیکی له قوتابیان ته نانه ت ناتوانن کیشهکان بۆ ماله وه باس بکه ن. لیره دا ئه وه روونده ییته وه کهوا تويزه مران واده که ن قوتابیان هه ست به ئارامی بکه ن و ژینگه یهکی پالپشتیان هه بیته له قوتابخانه. یه کیکه تر له خزمه تگوزاریه هه ره گرینگهکانی تويزه ره که پیشکەشی دهکات ئه ویش ههنگاوه مکانی چاره سهر کردنی کیشه ی قوتابیان. به پنی ئه و چاوپیکهتانه ی که نه نجامدراوه به شتیکی له تويزه ره مکان ههنگاوه مکانی دۆزینه وه یاخود هه ست کردن به کیشه و هه لسه نگاندن بۆی چاره سهر کردنی کیشهکان به شیوه یهکی باش جیهه جیبیان نه کردوه و یاخود زانیاریان ده رباره ی نه بووه. له کاتیکیدا زۆرینه یان ههنگاوه مکانیان جیهه جی کردوه و کیشه ی قوتابیان به شیوه یهکی زانستی چاره سهر کردوه. خالپیکتر که پنیویسته تیشکی به خینه سه ر ئه ویش ئه و بهر به ستانه یه که ده به نه رینگر له به رده م تويزه مران له چاره سهر کردنی کیشه ی قوتابیهکان. یه کیک له بهر به سه ته بهر چاوه مکان بریتیه له خیزانهکان، له کاتی هاتنه پیشه وه ی کیشه یهکی رهفتاری بۆ قوتابیهکان ئه و خیزانهکان ئاماده مین هاوکاری تويزه مران و قوتابخانه بکه ن. به شتیکی له که یسهکان به هۆی خیزانهکانه وه وهک خۆی ماوه ته وه، تاییه ت ئه و که یسهانه ی که کاریگه ریی له سه ر ناوهرانندی خیزانهکان ده بیته. یه کیکه تر له بهر به سه تهکانی به رده م تويزه ره ئه ویه که ده سه ته ی بهر ئه و بهردنی قوتابخانه ده ستیکی بالایان هه یه له ده ستیو مر دانی که یسهکان ئه مه ش وادهکات تويزه مران نه توانن به شیوه یهکی کاریگه ر کار بکه ن له سه ر که یسهکان و رهفتاری قوتابیان هه روه ها دروستکردنی متمانە ی نیوانیان.

پیشنیار:

به پنی ئه و ده ره نه نجامانه ی که ئه مه پنی گه یشتوین، گرینگه کهوا تويزه یه وه ی زیاتر نه نجام بدریت بۆ باشتر تینگه یشتن له گرینگى بوونی تويزه ره له قوتابخانهکان، بۆ ئه وه ی زانیاری زیاترمان ده ستبکه ویت به شیوه یهکی گشتی له قوتابخانهکانیترش رۆل و گرینگى تويزه ره هه لپسه نگیندری و کاری له سه ر بکریته.

راسپارده:

له روانگه ی ئه و رۆله ی که وهزاره تی په روه رده و تاییه تر قوتابخانه نا حکومیهکان هه یه تیان، گرینگه له هه موو قوتابخانه یهک زیاتر له تويزه ره یکی کۆمه لایه تی هه بیته. پنیویسته تويزه مرانی کۆمه لایه تی ئازادی ته وایان هه بیته له کارکردن ده رباره ی که یسهکان و کیشه ی قوتابیان. گرینگه قوتابخانهکان تیشک به خه نه سه ر ئاستی ئه کادیمی تويزه ره له رینگه ی خولی په رمپیدان و

سیمینار و کۆنفرانسی تایبته به ئهرک و رۆلی توێژهران تاكو بهرچا وروونیهکیان ههیهت بو ئهو کیشه سهدهمیانهی که رووبهرووی قوتابیان دهبنهوه له قوتابخانه و له دهرموهی قوتابخانه.

سهرچاوهکان:

Adams, J., et al. (2020). The role of school social workers in supporting students' mental health. *Journal of school social worker*, 78-94.

Brown, L., & Johnson, R. (2021). Social dynamics in private schools: Implications for student well-being. *Private school journal*, 112-128.

Garcia, M., et al. (2020). The impact of school social workers on student welfare in private schools. *Journal of private school education*, 45-62.

Jackson, K., & Rodriguez, E. (2017). Early intervention strategies for addressing student problems in private schools. *Journal of educational psychology*, 158-173.

Jones, S., & Smith, D. (2019). Academic pressure and student well-being in private schools: A qualitative study. *Private school quarterly*, 88-105.

Thompson, R., & Lee, C. (2020). Destigmatizing help-seeking behaviors: The role of school social workers in promoting mental health literacy. *Journal of counseling psychology*, 94-110.

Wang, L., & Chen, H. (2018). Academic pressure and student anxiety in private schools: A longitudinal study. *Private school journal*, 30-46.

Stormont, M., Reinke, W. M., & Herman, K. C. (2011). Introduction to the special issue: Screening for behavioral and emotional risk in schools. *Journal of School Psychology*, 49(2), 111-114.

Tolan, P. H., Henry, D. B., Schoen, M. S., Lovegrove, P., & Nichols, E. (2014). Mentoring interventions to affect juvenile delinquency and associated problems: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 10(1), 1-127.

Gresham, F. M. (2016). Best practices in assessment for school psychologists. In B. A. Bracken (Ed.), *Handbook of school psychology* (pp. 157-174). Routledge.

Suga, G., & Horner, R. H. (2009). Defining and describing schoolwide positive behavior support. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 11(1), 3-13.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., & Sugai, G. (2008). Evidence-based practices in classroom management: Considerations for research to practice. *Education and Treatment of Children*, 31(3), 351-380.

Bradshaw, C. P., Reinke, W. M., Brown, L. D., Bevans, K. B., & Leaf, P. J. (2008) Implementation of school-wide positive behavioral interventions and supports (PBIS) in elementary schools: Observations from a randomized trial. *Education and Treatment of Children*, 31(1), 1-26.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.

Cividanes, W. M., et al. (2018). "The Role of School Social Workers in Addressing Mental Health Needs of Students: A Literature Review."

Akos, P., & Galassi, J.P. (2004). *Social work: Practice, policy, and research*. Allyn& Bacon.

Dupper, D.R. & Kraeger, P. A. (2013). *School social work: An evidence-informed framework for practice*. Oxford University Press.

numan, W. L, 2013, *social research methods: qualitative and quantitative approaches person education*.

sjh@univsul.edu.iq

silverman,D,2013, doing qualitative research: A practical handbook, sage.

boyatzis, R.E, 1998,tuematic analysis and cod development: transformig qualitative information
London and new Delhi: sage publications.

Dicico- Bloom, Barbara, and Benjamin Crabtree, 2006. The qualitative research interview,
medical education, 314 -321.

Kelly, M. S., & Raines, J. C. (2019). School Social Work: National Perspectives on Practice,
Training, and Policy. Oxford University Press.

Ozowski, K., et al. (2017). School social workers' perceptions of the challenges they face in their
profession. Journal of Education and Human Development, 6(3), 73-80.

Larson, A. L., & Brady, M. (2016). School social workers' perceptions of barriers to the use of
evidence-based practice. Children & Schools, 38(1), 43-50.

Santiago, C. D., et al. (2017). Addressing mental health needs: Perspectives of African American
parents in a large urban school district. School Mental Health, 9(4), 379-391.

Paula Allen-Meares, Katherine L. Montgomery, Johnny S. Kim(2013) School-based Social Work
Interventions: A Cross-National Systematic Review, 253-262

James C. Raines, (2019). Evidence-Based Practice in School Mental Health

Joan E. Grusec, Paul David Hastings (2014), Handbook of socialization: theory and research

همواری یهکمی رینمایی قوتابخانه و پهیمانگه ناحکومیهکانی ژماره (۳)ی سالی (۲۰۲۰)

GuyGenilloud,Alainwegman,A_New_Definition_for_the_Concept_of_Role_and_Why_it_Make_s_Sense [accessed Apr 22 2024

<https://www.researchgate.net/publication/37402301>

National Association of social workers(NASW)

<https://www.nasw.org/> accessed Apr 22 2024

School Social Work Association of America (SSWAA)

<https://www.sswaa.org/> accessed Apr 22 2024

National Association of Independent Schools (NAIS)

<https://www.nais.org/> accessed Apr 22 2024

- Website: <https://casel.org/>
- Description: CASEL is an organization dedicated to advancing the integration of social and emotional learning (SEL) into education. Their website offers numerous resources, including research-based strategies and programs for addressing student emotional support
- Website: <https://www.rti4success.org/>
- Description: The RTI Center provides resources and guidance on implementing the RTI framework, which aims to support struggling students through tiered interventions. Their website offers tools, training materials, and case studies to assist educators in problem-solving and providing targeted support.